

MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE L'ANY 2013

Consell Directiu (del 13 de juny de 2013 al 25 de juny de 2014)

Presidència: JOAN PINO VILALTA
Vicepresidència: PERE LUQUE PINO
Secretaria: MOISÈS GUARDIOLA BUFÍ
Tresoreria: ROSER CAMPENY VALLS
Vocalies: ÒSCAR ALOMAR KURZ

JAUME AYGUADÉ AYGUADÉ
EULÀLIA COMAS LAMARCA
XAVIER ESCUTÉ GASULLA
JULI PUJADE VILAR
ORIOL OMS I LLOBET
DELFI SANUY I CASTELLS

Representant de les delegacions:

Delegació del Bages:

FLORENCI VALLÈS SALA

Delegació del País Valencià:

MÀRIUS MARTÍNEZ MARTÍ

Delegació d'Osona:

GUILLEM BAGARIA MORATÓ

Delegació de la Franja de Ponent:

ÀNGEL ROMO DÍEZ

Delegació de la Garrotxa:

XAVIER OLIVER I MARTÍNEZ-FORNÉS

Delegat de l'IEC:

JOAQUIM GASÁLBEZ NOGUERA

Grups de treball:

Oxygastra - Grup d'Estudi dels Odonats de Catalunya
Societat Catalana de Fotògrafs de la Natura

Societats adherides:

Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord
Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà
Grup Mineralògic Català
Societat Catalana de Lepidopterologia
Societat Catalana de Micologia
Estació Biològica de l'Aiguabarreig
Associació Ibèrica de Mirmecologia
Associació Catalana de Malacologia
Objectiu Natura, Associació de Fotògrafs de Natura de Catalunya
Associació d'Amics del Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Societat Catalana d'Herpetologia
Centre Excursionista de Terrassa
Associació Montphoto
Consorci dels Espais Naturals Protegits del delta del Llobregat
Associació Orquidològica de Catalunya
El Cau del Cargol

PRINCIPALS ACTIVITATS DUTES A TERME L'ANY 2013

Assemblea general

13 de juny de 2013. Assemblea general ordinària, amb renovació de càrrecs del Consell Directiu i nomenament de Soci d'Honor de Salvador Maluquer Maluquer, en reconeixement de la seva tasca naturalista, la presentació del qual va fer Xavier Ferrer.

Sessions científiques

22 de març de 2013. *Registre geològic de fenòmens astronòmics*, a càrrec d'ORIOL OMS (UAB). Promoguda, conjuntament, per l'Associació Astronòmica de Manresa dins el marc dels Divendres de Ciència. Tingué lloc a la sala d'actes del Casino de Manresa.

29 d'abril de 2013. *Químiques: determinació mineral mitjançant microscopi electrònic*, a càrrec de JOAN VIÑALS, UB. Tingué lloc a l'IEC.

31 de maig de 2013. *Els fòssils del Bages*, a càrrec de JOSEP BIOSCA, del Museu de Geologia Valentí Masachs (UPC). Tingué lloc a Manresa.

7 de juny de 2013. *Reconstruint l'ambient dels darrers dinosaures pirinencs*, a càrrec de JOSEP MARMI, de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont. Tingué lloc a Manresa.

16 d'octubre de 2013. *Superació de l'enfrontament Ciència-Religió: on ens trobem?*, organitzat conjuntament per la ICHN i el Grup C3. Tingué lloc a l'IEC.

27 de novembre de 2013. Sessió inaugural del curs 2013-2014. *El delta de l'Ebre en perill? Una anàlisi dels reptes i de les realitats de la gestió de l'aigua al Baix Ebre*, a càrrec de NARCÍS PRAT, Grup de Recerca FEM, Universitat de Barcelona, CARLES IBÁÑEZ, IRTA, Sant Carles de la Ràpita i ANTONI MUNNÉ, Agència Catalana de l'Aigua. Tingué lloc, a l'IEC.

3 de desembre de 2013. *La biodiversitat faunística del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*, a càrrec de VICENÇ BROS, soci de la ICHN. Organitzada conjuntament amb la Secció de Ciències Naturals del Centre Excursionista de Terrassa. Tingué lloc al Centre Excursionista de Terrassa.

13 de desembre de 2013. *Les reserves de la biosfera i la conservació del territori: l'exemple de la reserva de la biosfera*, a càrrec de PERE FRAGA, Institut Menorquí d'Estudis. Tingué lloc al Museu de les Terres de l'Ebre (Amposta).

Cursos naturalistes

16 i 17 de febrer de 2013. *Fotografia digital i tractament de la imatge*, a càrrec d'ALBERT MASÓ. Tingué lloc al Cèntric Espais Cultural, el Prat de Llobregat.

23 i 24 de febrer de 2013. *Mamífers carnívors de les Terres de l'Ebre, els Ports, el Maestrat i el Matarranya*, a càrrec de

DIEGO MARTÍNEZ MARTÍNEZ, tècnic de fauna (Forestal Catalana, DARPM). Tingué lloc a Amposta.

9 i 10 de març de 2013. *La geologia de la serra de Montsant*. Aprendre a llegir els afloraments, a càrrec de FERRAN COLOMBO, Dept. d'Estratigrafia, Paleontologia i Geociències Marines, UB. Tingué lloc a Morera de Montsant.

16 i 17 de març de 2013. *Custòdia del territori: mètodes i qualitat*, a càrrec d'HERNAN COLLADO, responsable jurídic; MONTSE MASÓ, responsable d'iniciatives, Xarxa de Custòdia del Territori. Tingué lloc a Vic.

6 i 7 d'abril de 2013. *El fototrampeig i la fotoidentificació: una eina per a l'estudi de la fauna*, a càrrec de FRANCESC LLIMONA i ANDREA GARMENDIA, Estació Biològica de Can Balasc, Parc Natural de Collserola. Tingué lloc a Collserola.

4 i 5 de maig de 2013. *Geologia i botànica de la Segarra*, a càrrec de LLUÍS SANFELIU, Secció de Geologia-Paleontologia; i ANTONI MAYORAL, Secció de Botànica. Institut d'Estudis Ilerdencs. Tingué lloc a Cervera.

11 i 12 de maig de 2013. *Observació i identificació d'art-pròpodes al camp*, a càrrec d'EDUARDO MATEOS, Dept. de Biologia Animal, UB. Tingué lloc a Vilassar de Dalt.

18 i 19 de maig de 2013. *Biologia i conservació del Trençalòs (Gypaetus barbatus)*, a càrrec d'ANTONI MARGALIDA, del Grup d'Estudi i Protecció del Trençalòs (GEPT). Tingué lloc a Boí.

25 i 26 de maig de 2013. *Líquens i fongs de les de Prades: del seu hàbitat a l'estudi microscòpic*, a càrrec d'ANTONIO GÓMEZ-BOLEA i JAUME LLISTOSELLA, Dept. de Biologia Vegetal, UB. Tingué lloc a l'Espluga de Francolí.

8 i 9 de juny de 2013. *Gairebé humans. La recerca sobre els hominoïdeus fòssils de Catalunya*, a càrrec de SALVADOR MOYÀ, JORDI GALINDO, ISAAC CASANOVAS, MIRIAM PÉREZ DE LOS RÍOS, SERGI LLÀCER, CAROLINA CANCEDO, Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont. Tingué lloc a Sabadell i Hostalets de Pierola.

15 i 16 de juny de 2013. *Anàlisi estadístic multivariant per a naturalistes de camp*, a càrrec de FRANCESC OLIVA, Departament d'Estadística, UB. Tingué lloc a Olot.

29 i 30 de juny de 2013. *Cartografia i avaluació dels hàbitats. Exercici pràctic a la Garrotxa*, a càrrec d'ANDREU SALVAT, biòleg, Aprèn, Serveis Ambientals. Tingué lloc a Santa Pau.

Recerca participativa

Durant l'any 2013 han continuat les activitats dels diversos grups de recerca participativa de la ICHN i de les seves delegacions i grups de treball, que són els següents:

Orquídies del Ripollès
Orquídies del Solsonès
Ortòpters de la Garrotxa
Flora de la Garrotxa
Orquídies de la Garrotxa
Papallones diürnes de la Garrotxa
Seguiment de les libèl·lules de Catalunya
Coleòpters florícoles del Vallès Occidental
Orquídies d'Osona

Jornades i seminaris

11 i 12 d'abril de 2013. Segones Jornades sobre els boscos madurs, amb la col·laboració de la Institució Catalana d'Història Natural i la Universitat de Girona de es van dur a terme a l'Escola de Capacitació Agrària i Forestal de Santa Coloma de Farnés.

12 de novembre de 2013. X Sessió conjunta CREAM - SCB - ICHN. *Els ecosistemes metropolitans davant del canvi global*. Tingué lloc a l'IEC.

Projectes

- Els sistemes naturals del delta del Llobregat. Estudi pluridisciplinari sobre els sistemes naturals d'aquesta zona humida en el qual participen 20 equips diferents de recerca.
- Estratègia Catalana de Conservació de Flora (ECCF). El Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural ha encarregat a la Institució Catalana d'Història Natural la redacció d'una Estratègia Catalana de Conservació de Flora.
- Estat del medi natural a Catalunya. Càlcul dels indicadors per elaborar l'Informe sobre l'estat i les tendències del medi natural a Catalunya 2013.

Pàgines web

De la ICHN. Actualització permanent dels continguts.

De les sortides naturalistes. Durant l'any 2013 s'hi han incorporat els itineraris de Balandrau (Capçalera del Freser), Mola d'Estat (Muntanyes de Prades) i Carrer Ample (Els Ports).

Dels grups de recerca participativa. Seguiment dels diferents grups de treball.

Col·laboracions i participació

2 i 3 de maig de 2013. Jornades «Nous reptes en conservació de la natura», organitzades per la Fundació Catalunya-La Pedrera. La ICHN coordinà la segona sessió, dedicada a presentar diverses accions de conservació de la biodiversitat.

5 de juny de 2013. Amb motiu del dia mundial del medi ambient, la ICHN va participar a la taula rodona organitzada per Ecologistes en Acció i centrada en el tema «Conservar la biodiversitat en temps de crisi».

7 de juny de 2013. En el marc de la Mostra d'iniciatives per la biodiversitat, organitzada per La Fàbrica del Sol, Ajuntament de Barcelona, la ICHN va presentar els seus projectes de recerca participativa.

Participació en la Xarxa Catalana de Custòdia del Territori.

És membre del Consell Consultiu del Consorci per a la protecció i la gestió de l'espai d'interès natural de l'Alta Garrotxa.

És membre del Consell Científic Assessor i del Consell Consultiu del Parc Natural de Collserola.

Manté un conveni de col·laboració amb la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC).

És una organització signant del Compromís Ciutadà per a la Sostenibilitat - Agenda 21 de Barcelona.

La Institució participa al Consell Assessor de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

És membre de la Comissió per a la Sostenibilitat de les Terres de l'Ebre.

Manté un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament del Prat de Llobregat.

Per encàrrec de l'IEC, coordina els representants en els diferents organismes relacionats amb la conservació de la natura a Catalunya.

Publicacions

Notícies de la Institució, números 105, 106, 107, 108, 109, 110.

Butlletí de la ICHN, número 77.

Col·laboració en l'edició de la publicació *Reptes per conservar els boscos madurs*.

Activitats de la delegació del Bages

Sortides naturalistes

Curs de sortides guiades a espais naturals de Catalunya dedicades a botànica, zoologia, ecologia i geologia, més un curs de botànica descriptiva. El conjunt d'aquestes sortides és una mostra representativa de la varietat d'ambients naturals catalans i de les diferents disciplines que estudien la natura, a càrrec de JORDI BADIA, ORIOL OMS i FLORENCI VALLÈS.

Durant el 2013, dins el cicle de sortides guiades, s'han dut a terme les sortides següents:

19 de gener de 2013. *El riu Calders*.

16 de febrer de 2013. *Cap Norfeu i punta del cap de Creus*.

23 de març de 2013. *Massís de Garraf*.

20 d'abril de 2013. *Conca de Tremp*.

18 de maig de 2013. *La serra de Llaberia i la Mola de Colldejou*.

Dissabte 13 de juliol. *Ascensió al Gra de Fajol*.

5 d'octubre de 2013. *Les gorges de la Fou i la bateria de Santa Engràcia (Vallespir, Catalunya Nord)*.

9 de novembre de 2013. *Del pantà de Sau a Tavertet*.

14 de desembre de 2013. *Del Puigventós a la Puda per Sant Salvador de les Espases*.

Altres sortides

26 de maig de 2013. Sortida matinal. *De Rajadell a Manresa pel pla dels Manresans, el pla dels Maquis i Collbaix*.

Dissabte i diumenge 15 i 16 de juny. Tallers de Món Natura Pirineus a Les Planes de Son i la Mata de València (Pallars Sobirà).

Web del medi natural a Catalunya

S'ha treballat en el disseny i continguts del web del medi natural a Catalunya.

Activitats de la delegació de la Franja de Ponent

Activitats formatives

De l'1 al 5 de juliol de 2013. X Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura. Tingué lloc a Badalona.

Activitats de la delegació d'Osona - Grup de Naturalistes d'Osona

Projectes de conservació

Projecte Basses. S'ha continuat treballant en la restauració de basses agrícoles. S'ha ampliat el cens existent i s'ha actualitzat la informació de basses ja catalogades, completant dades que faltaven. S'han restaurat les basses de l'Albareda (Seva), Rovira Nova i Vinyoles.

Projecte gat salvatge. Treball centrat en el fototrampeig i en la recollida d'indícis indirectes (petjades, pèl i excrements) En conjunt, s'han observat quatre exemplars diferents i recollit 50 citacions, entre actuals i històriques, de gat salvatge a Osona.

Projecte Gralla. Primer cens hivernal simultani de gralles.

Conservació i custòdia del territori. S'ha continuat donant compliment als acords de custòdia establerts amb les finques de Castell de Vilagelans (Gurb), Diumeres (Manlleu) i Niubó (Manlleu), així com amb el refugi de caça menor del Pla del Castell (Tavertet).

Diagnosi de la població reproductora d'aufrany (Neophron percnopterus) a la Catalunya central.

Grups de treball

- Custòdia del Territori, coordinat per Carles Martorell.
- Projecte Basses, coordinat per Josep Roca i Carles Martorell.
- Projecte Mussols, coordinat per Laia Giménez i Jordi Baucells.
- Projecte Gat Salvatge, coordinat per Ramon Pou i Jordi Faus.
- Atlas d'orquídies d'Osona, coordinat per Jordi Faus i David Vilasis.
- Grup de treball Ornitològic, coordinat per Martí Franch.

Sortides i activitats

S'han realitzat diverses sortides sobre orquídies, odonats, ratpenats, bolets, etc.

Cicle «Descobreix els sistemes aquàtics»

11 de maig de 2013. Els amfibis.

18 de maig de 2013. El dia del peix viatger.

25 de maig de 2013. Els peixos de riu.

1 de juny de 2013. La vegetació de ribera.

23 de juny de 2013. Les libèl·lules i altres invertebrats aquàtics.

13 de juliol de 2013. Els ocells de riu.

28 de setembre de 2013. La geologia i els fòssils.

5 d'octubre de 2013. Els mamífers petits.

26 d'octubre de 2013. Els mamífers carnívors.

Activitats de la delegació de la Garrotxa

Grups de treball

- Grup Orchis d'estudi de les orquídies: coordinat per XAVIER BÉJAR.
- Grup d'estudi de papallones diürnes: coordinat per JORDI ARTOLA, BETH COBO i MIKE LOCKWOOD.
- Grup de flora vascular: coordinat per XAVIER OLIVER.
- Grup de flora amenaçada: coordinat per XAVIER OLIVER i BEATRIU TENAS.
- Grup d'estudi dels ortòpters: coordinat per RAFAEL CARBONELL.
- Grup d'estudi dels ocells: coordinat per FRAN TRABLON.
- Grup d'estudi de les libèl·lules: coordinat per XAVIER OLIVER.

Sessions i sortides divulgatives

21 d'abril de 2013. Presentació del llibre *Excursions naturalistes per la Garrotxa*, seguida per una passejada a peu seguint una de les rutes incloses al llibre que surt de la Moixina, a càrrec de MIKE LOCKWOOD, autor del llibre.

12 d'octubre de 2013. Xerrada *Els arbres de la vall d'Hostoles. Repàs sobre les espècies d'arbres presents a a Vall d'Hostoles*, a càrrec de RAMON CROS, PERE SOLÀ i XAVIER OLIVER. Tingué lloc a l'Esbart de Sant Feliu de Pallerols,

13 d'octubre de 2013. Sortida matinal *Els arbres de la vall d'Hostoles pels boscos de la Fàbrega de Sant Feliu de Pallerols sobre les espècies d'arbres presents a a Vall d'Hostoles*, a càrrec de RAMON CROS, PERE SOLÀ i XAVIER OLIVER.

26 d'octubre de 2013. Xerrada *Els arbres vells de la vall d'Hostoles. Inventari d'arbres monumentals de la Vall d'Hostoles*, a l'Esbart de Sant Feliu de Pallerols, a càrrec de MIQUEL AMARGANT i RAMON CROS.

27 d'octubre de 2013. Sortida matinal *Els arbres vells de la vall d'Hostoles per la vall de Sant Iscle i les Planes d'Hostoles. observant arbres monumentals*, a càrrec de MIQUEL AMARGANT i RAMON CROS.

9 de novembre de 2013. Xerrada *Canvis en els boscos els darrers segles. Inventari d'arbres monumentals de la Vall d'Hostoles*, a càrrec de JOSEP MARIA PANAREDA. Tingué lloc a l'Esbart de Sant Feliu de Pallerols.

10 de novembre de 2013 Sortida matinal *Canvis en els boscos els darrers segles per Sant Feliu de Pallerols*, a càrrec de JOSEP MARIA PANAREDA.

Tertúlies Naturalístiques

10 de gener de 2013. *Les reintroduccions de plantes i animals: són realment efectives?*

14 de febrer de 2013. *El coneixement científic a la comarca de la Garrotxa: els grans naturalistes.*

14 de març de 2013. *El canvi climàtic: com afecta a animals i plantes?*

11 d'abril de 2013. *Què en farem dels boscos de la Garrotxa?*

9 de maig de 2013. *Les llistes vermelles: seguiment i conservació de la flora amenaçada.*

13 de juny de 2013. *Plouen granotes? Els fenòmens atmosfèrics a la comarca de la Garrotxa.*

11 de juliol de 2013. *Un ornitorinc al riu Fluvià. Què en fem de les citacions d'espècies de fauna i de flora?*

10 d'octubre de 2013. *Per què protegim determinades espècies de plantes i animals?*

14 de novembre de 2013. *El top 10: la llista negra dels animals invasors de la Garrotxa.*

12 de desembre de 2013. *Tot s'hi val a l'hora de fer una foto de natura?*

Sessions, seminaris i jornades

17 de maig de 2013. *Conservació i gestió de flora i hàbitats a la Garrotxa*. Sortida pràctica a la Garrotxa del Màster «Gestió de la vida silvestre», a càrrec d'e XAVIER OLIVER.

4 de juny de 2013. *Flora i hàbitats protegits de la Garrotxa. Espècies, hàbitats i localitats protegides a la comarca, i problemàtiques de conservació*, a càrrec de XAVIER OLIVER.

23 de febrer de 2013. *VII Seminari del Patrimoni Natural de la Garrotxa*. S'hi van presentar 10 comunicacions sobre projectes de recerca desenvolupats a la Garrotxa en els últims anys. Tingué lloc a Olot.

Projecte transfronterer de Seguiment d'espècies de flora patrimonial dels espais naturals catalans (Andorra, Catalunya i França)

Des de l'any 2012 botànics d'Andorra, França i Catalunya treballen en un projecte de seguiment comú d'espècies de flora d'interès patrimonial, especialment de plantes endèmiques dels Pirineus però també d'altres amb localitats a les tres demarcacions. La coordinació, l'establiment d'una metodologia comuna i una posta en comú de les dades obtingudes permet rendibilitzar l'esforç realitzat i disposar d'una informació més completa per poder conèixer millor les espècies estudiades i realitzar actuacions de conservació. El projecte contempla el control de les diferents localitats de les espècies, amb la localització i la cartografia de les poblacions, el coneixement de la distribució, la diagnosi de l'estat de conservació i de les seves dinàmiques poblacionals i la detecció d'impactes i amenaces.

Publicacions

Lithodora. Novetats botàniques de la Garrotxa, 2011.

Annals de la delegació de la Garrotxa, núm. 6. VI Seminari sobre el Patrimoni Natural de la comarca de la Garrotxa, del 18 de febrer de 2012.

Memòria d'activitats de la delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural, 2012.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

L'exposició Natura catalana, rica i plena

La primera mostra d'imatges de la SCFN. El seu àmbit està circumscrit als Països Catalans i consta de 40 fotografies de socis de la SCFN a gran format i ha estat exposada a Lleida, Mollerussa, Prat de Comte, Manresa i Arbúcies.

Exposició Montphoto

29 d'abril de 2013. Inauguració de l'exposició Montphoto i presentació del llibre *Inspirats per la natura*, a càrrec de PACO MEMBRIVES. Exposada a l'IEC, fins a final de maig.

Sessions audiovisuals

S'ha continuat amb el cicle de sessions audiovisuals de fotografia de natura amb les projeccions següents:

4 de febrer de 2013. *La fotografia submarina*, a càrrec de PERE RUBIÓ. Tingué lloc a l'IEC.

11 de març de 2013. *Etiòpia, l'arca de l'aliança entre l'home i la natura. Viatge per un país a la recerca dels ocells endèmics*, a càrrec de FRAN TRABALON. Tingué lloc a l'IEC.

29 d'abril de 2013, a les 19 h, a l'IEC. Inauguració de l'exposició Montphoto i presentació del llibre *Inspirats per la natura*, a càrrec de PACO MEMBRIVES. Tingué lloc a l'IEC.

27 de maig de 2013 *El paisatge geològic català*, a càrrec de JORDI LLUIS PI. Tingué lloc a l'IEC.

1 d'octubre de 2013. Sessió inaugural del grup de treball *National Geographic! 125 anys de la revista*, amb les intervencions de JOANDOMÈNEC ROS, president de l'IEC catedràtic d'Ecologia i assessor científic de NG; ALBERT MASÓ, biòleg, professor i assessor científic de NG; ANNA LLUCH, cap de redacció de NG; i EVA VAN DEN BERG, periodista i redactora de NG.

26 de novembre de 2013. *La volta al món*, a càrrec de MIREIA PUNTÍ.

Grup de treball d'estudi dels odonats Oxygastra

Sortida odonatològica amb motiu del desè aniversari del Grup Oxygastra

Dissabte 6 de juliol de 2013, de 9.30 a 13.30 h, sortida odonatològica, amb motiu de la celebració del desè aniversari d'Oxygastra. Sortida de camp a Can Jordà, dins del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa per rememorar la realitzada al mateix indret pels membres fundadors del grup.

V Jornades Odonatològiques de Catalunya

14 i 15 de setembre de 2013, a Bellver Cerdanya, V Jornades Odonatològiques de Catalunya, organitzades per Oxygastra.

Han continuat les tasques relacionades amb l'Atlas dels odonats de Catalunya.